

MŰVELT NÉP

1955 JAN 3 0

244 VARÁZSLAT

Voltak újságírók a nézőtérén is. Ők majd elmondják, jó volt-e az előadás, vagy nem volt jó? Én csak azt tudom, hogy jól esett. Nézőknek, szavalóknak, énekeseknek — a függönyt húzó, s a világsító elvtársnak is. Hazafelé menet valaki azt mondta az utcán: »Gyakrabban kéne az effajta varázslat.« Ő fogalmazta meg a legtalálóbban, mi volt ez az este.

Ha szabályos tudósítást akarnék (és tudnék) írni, néhány mondatba belesűrítethetném az egészet. Valahogy így: »Újpest felszabadulásának tizedik évfordulóján a IV. kerületi pártbizottság és a kerületi tanács visszaadta a régi Munkásotthon eredeti hivatásának. Az épület falán márványtáblát helyeztek el, mely az újpesti kommunista mártírok és partizánok emlékeit hirdeti. Az emléktábla ünnepélyes felavatását kultúrest követte, melynek műsorát az egykori illegális rendezvények számaiból állították össze, a régi újpesti munkásszínjátékosok előadásában.« A szabvány-tudósítás még kitérnie rá, hogy a nézőtérén a magyar közélet több kiválósága foglalt helyet (a régi újpesti harcosok), s felsorolná, hogy a műsor szereplői a felszabadulás előtt ilyen és ilyen alkalmi, vagy szakmunkások voltak, ma pedig egyikük színiigazgató, a másik rendőrezredes, a harmadik a Lenin Intézet docense stb., stb.

A beszámoló eképpen nemcsak szabályos lenne, de igaz is. Mégis kevesebbet mondana annál az egy szónál: *varázslat*.

Már akkor kezdődött, mikor először jöttünk össze, hogy feltámasszuk régi műsorunkat. Ölelkezünk és hátbaveregetjük egymást, ki-ki elmondta röviden, hogy mit csinált éppen, hol él, hány gyereke van, azután műsorszervezők üregyén felröppent az első »emlékszel, amikor...« — s mi mindnyájan mindenre emlékeztünk. Néztem a kedves, megváltozott és megöregedett arcokat s elfogott vallami furcsa szegénykezés, ami azóta se akar nyugton hagyni.

Akkor is, most is csak vendég voltam Újpesten, de ezekkel az elvtársakkal, barátaimmal együtt jártuk be a VIII. kerület, Újpest, a MÉMOSZ színpadait, együtt lestük, megértük-e a vírángyelvein elmondott forradalmi igazságot a nézők s elég hülye-e az ügyeletes detektív, hogy ne értse meg... Együtt cipeltünk jelmezt, díszletet, együtt figyelgettük a bejáratot az illegális előadásokon, nem közeledtünk-e veszély, együtt örültünk minden jó vers, minden szép dal sikerének s együtt baktattunk haza, előadás után, többnyire gyalog, vagy néha villamoson... Barátságunkhoz nem kellett egymást dicsérető szavak, de még bizalmas vallomások sem, mégis a legigazibb barátság volt ez, mert ami akkor közös volt bennünk, azt tar-

tottuk mindennél fontosabbnak. *S legtöbbször 5—6, van olyan is, akit 10 éve nem láttam!* Együtt terveztük a jövőt, együtt ábrándoztunk róla, mit csinálunk majd aztán? A jövőből jelen lett, az ábrándok egy részéből valóság és egyszer csak annyi dolgnak lett, annyi halaszthatatlan és fontos tennivalónk, hogy — elvesztettük egymást. És egymással a lelkesedésnek, közvetlenségnek és közös akaratnak azt a nagyszerű, fiatal tüzet is, ami a kötelességet joggá, a munkát játékká, az áldozatot megtiszteltetéssé szepíti.

És most megtaláltuk.

Nem egyszerre és nem könnyen.

A konferansz szövegét hallgattuk meg az előadás előtti vasárnap. A konferanszié nagyszerű ember, se szíve, se humora nem öregedett meg. Mégis, mikor elkezdte felolvasni a bevezető szöveget, egymás után nyúltak hosszúra az arcok, előbb udvarias köhintések, aztán közvetlen gorombaságok köztölték, hogy ez bizony nem jó, senkinek se tetszik. Nem, mintha a szöveg nem lett volna formás, becsülettel »megcsinált« munka —, csak éppen inkább hasonlított egy közepeszerű pártnaplós szöveghez, mint az ilyen »családi találkozó« álló bevezetőhöz. De mi nem ezt vettük észre. Ki-ki felsorolta, hogy véleménye szerint mi hiányzik a hallottakból. »Mutass rá az új szociális intézmények jelentőségére...« És a kultúrforradalom vívmányairól többet beszélj...« »Ki kéne emelni, hogy milyen nehézségek közepette harcoltak a mai DISZ-esek elődei, ez igen fontos az ifjúság szempontjából...« Szegény konferanszié jegyzett, jegyzett, már a notesza is megtelt, még mindig voltak kimaradt szempontok és okvetlen »beveendő« javaslatok. Végül is abba maradtunk, hogy még egyszer találkozzunk, külön a szöveg megszerkesztése céljából, amit csütörtökön este egyikünk lakásán 8—10-ig kényelmesen összeállítottunk. Elvégre ez a kulcskérdése, hogy az est eszmei mondanivalója világos legyen.

»Tehát először a Munkásotthonról...« — így kezdődött a csütörtök este. Öt perc múlva már a régi történetek voltak terítéken, a »Kréta kör« bemutatójáról, amikor a »herceg«-et elvitte az »Oberhé«, a »röpcék« furfangos kicsempészéséről a nyomdából, a Kempler bácsiról, aki leitatatta az ügyeletes rendőrt, a Szüdi Gyunkáról, aki egyszer kávéházban akart igazi író módjára darabot írni a jutagydári sztrájkolókkal lelkésztésére, s aki úgy elámulott ott a csinos nő zenekarral láttán, hogy végül mégis csak az Otthon billiárdzajos helyiségében találkozott az ihlettel... Meséltünk és nevtünk és nem néztük az órát. Egy-kor kaptunk észbe. Mi lesz a konferanszsal, szent eggek!?

Nos, a szöveg mégis megszületett szombat. Sillabusz helyett benne volt a Kréta kör, a Kempler bácsi esete, Szüdi és

a múzsa, s a történetekből, a közvetlen és mulatságos szavakból fényesebben, mélyebben, igazabban kerekedett ki az »eszmei tartalom«, mint valamennyi általunk javasolt szempontból együttvéve.

*

Este hétkor kezdődött az előadás. Vagyis akkor kezdődött volna. Csak hogy a nézők nem ültek le. Mert a nézők sem találkoztak 5—6—8 éve egymással, s most épp úgy, mint mi az első próbán, ölelték és hátbaveregették egymást, fényképeket mutogattak és emlékeket idéztek. Végül a konferanszié kiment a függöny elé. A zaj csak fokozódott: »Nahát, a Vili!« »Vili! Vili!« — harsogott a terem. Aztán felment a függöny és ott állt az egykori Vándor-kórus utóda, szép sötétkék ruhába bújít férfiak és lányok, a Fővárosi Énekkar. És felcsendült a régi induló: »Előt járunk a harcban...« Azt mondják, a nézőtérén sokan zsebkendőt vettek elő és sírtak. Én nem vettem elő zsebkendőt, — kedves, öreg Kálmán barátom kabátjára potyogott a könnyem. A »Fel vörösöket« már a nézők is együtt énekeltek a kórusal. S a »Vörös Csepel« után 4 percig zúgott a taps. A fiatal énekesek csodálkozva nézték a mi kivörösödött szemünket, és megállapították, hogy ilyen »jó közönségük« még nem volt.

A továbbiakban már nem tudtunk meghatódni. Egyszeriben mintha tizenegynéhány évvel fiatalabbak lettünk volna, — folyt az előadás, úgy, mint *rendesen*. Egy-egy pillanatban rajtakaptam magam, hogy épp úgy nem tudom hová tenni a kezemet, mint akkor, kamaszkoromban, hogy akibe akkor kicsit szerelmes voltam, abba most is szerelmes vagyok, hogy épp úgy elakad a lélegzetem, a drukktól, amikor Tibi a Karinthy monológot mondja, mint régen, s a függöny sarkából épp úgy lesem, »megértik-e«, mint akkoriban.

Most is megértették.

Nemcsak a szép verset, a szép dallamot, de megértették, — jobban megértették, mint máskor —, a szépet mindabban, amivé a régi tervek lettek: a mai valóságban.

*

Előadás után valahonnan asztalok kerültek elő és most már kórus nélkül szólalt kórusban a régi és új dalok. Jóval éjjel után indultunk haza. Volt, aki Pobedába ült, volt, aki taxiba, még többen villamosra szálltak.

És úgy búcsúztunk el: »Viszontlátásra elvtársak! Üzenem mindenkinnek, aki ott volt: jó lenne ezt a köszönést komolyan venni.
MÁRIÁSSY JUDIT